

OMMAVIY KOMMUNIKATSIYANING KELAJAGI: SUN'IY INTELEKT, SHAXSIYLASHTIRISH VA ETIKA

Mahkamova Marjona¹

¹ Diplomat University in Tashkent, Filologiya va xorijiy tillar (ingliz tili) yo'nalishi 1-kurs talabasi

E-mail: dilfuzaerbutayeva@gmail.com

DOI: 10.61587/mmit.tiue.uz.v1i1.347

Annotatsiya. Ushbu esseda sun'iy intellektning (SI) ommaviy kommunikatsiya kelajagini qanday o'zgartirayotgani yoritiladi. Unda uchta asosiy yo'nalish ko'rib chiqiladi: zamonaviy media sohasida SI ning roli, shaxsga yo'naltirilgan kontentning rivojlanishi va buning natijasida paydo bo'ladigan axloqiy muammolar. Esse jurnalistika, ijtimoiy tarmoqlar va raqamli kommunikatsiyada SI ning foydalari va xavflarini tushuntirib beradi. Shuningdek, kelajakda xavfsiz kommunikatsiya muhitini shakllantirish uchun mas'uliyat, shaffoflik va maxfiylikning ahamiyati alohida ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: *sun'iy intellekt, ommaviy kommunikatsiya, shaxsiylashtirish, media, etika, ma'lumotlar maxfiyligi, algoritmik tarafkashlik, dezinformatsiya.*

THE FUTURE OF MASS COMMUNICATION: AI, PERSONALIZATION, AND ETHICS

Marjona Mahkamova¹

¹ First-year student of Philology and Foreign Language (English major), Diplomat University in Tashkent

E-mail: dilfuzaerbutayeva@gmail.com

Abstract. This essay discusses how artificial intelligence (AI) is changing the future of mass communication. It focuses on three main areas: the role of AI in modern media, the rise of personalized content, and the ethical issues that appear as a result. The paper explains both the benefits and risks of AI in journalism, social media, and digital communication. It also highlights the importance of responsibility, transparency, and privacy in building a safe communication environment for the future.

Keywords: *artificial intelligence, mass communication, personalization, media, ethics, data privacy, algorithmic bias, misinformation.*

Kirish

Raqamli davrda ommaviy kommunikatsiya juda tez rivojlanmoqda. Sun'iy intellektning keng tarqalishi bilan odamlarning axborotni qabul qilishi, baham ko'rishi va tushunishi tubdan o'zgarib bormoqda. SI endilikda yangiliklar tayyorlash jarayoniga, ijtimoiy tarmoqlar algoritmlariga va hatto kreativ mediakontent yaratilishiga kuchli ta'sir ko'rsatmoqda. Bu texnologiyalar ko'plab qulayliklar yaratadi — axborotni tez yetkazish, shaxsiy tavsiyalar berish va kontentni avtomatlashtirish shular jumlasidan. Biroq ular yangi axloqiy muammolarni ham keltirib chiqaradi: maxfiylikning buzilishi, algoritmik tarafkashlik, yolg'on axborot tarqalishi va boshqalar. Bu o'zgarishlarni tushunish ommaviy kommunikatsiyaning kelajak yo'nalishini aniqlashda juda muhimdir. Ushbu esse SI va shaxsiylashtirish ommaviy kommunikatsiyani qanday shakllantirayotgani va nega axloqiy mas'uliyat zarur ekanini ko'rsatib beradi.

Zamonaviy Mediada Sun'iy Intellekt va Shaxsiylashtirish

Bugungi kunda SI media sohasida juda muhim vositaga aylangan. Ko'plab yangiliklar agentliklari SI yordamida qisqa xabarlar yozadi, katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qiladi va turli tendensiyalarni aniqlaydi. YouTube, Netflix, TikTok kabi platformalarda esa mashinaviy

o'rganish algoritmlari foydalanuvchilarning xatti-harakatlarini o'rganib, ularga yoqadigan videolar yoki filmlarni tavsiya qiladi. Bu jarayon shaxsiylashtirish deb ataladi.

Shaxsiylashtirish foydalanuvchilarga qulaylik yaratadi. Odamlar o'zlariga yoqadigan videolarni yoki yangiliklarni tezroq topadilar. Bizneslar ham buning foydasini ko'radi, chunki ular reklama orqali to'g'ri auditoriyani aniq nishonga ola oladi.

Ammo shaxsiylashtirishning salbiy tomonlari ham bor. Algoritmlar bir xil kontentni takror-takror ko'rsatganda, foydalanuvchilar "filtr pufagi"ga tushib qoladilar. Ya'ni, ular boshqa fikrlar yoki yangi g'oyalardan uzoqlashib, faqat o'z qarashlariga mos kontentni ko'rib boradilar. Bu esa jamiyatda bo'linishni kuchaytirishi, odamlarni kamroq xabardor qilishi mumkin. Shuningdek, SI yaratgan yangiliklar yoki deepfake texnologiyalari mediaga bo'lgan ishonchni pasaytirishi mumkin. SI tezlikni oshirsa ham, nazorat bo'lmasa, yolg'on axborotni ham tez tarqatishi mumkin.

Axloqiy Muammolar va Mas'uliyat Zarurati

SI ommaviy kommunikatsiyada keng qo'llanilishi bilan birga, axloqiy masalalar ham dolzarb bo'lib bormoqda. Eng muhim muammolardan biri — ma'lumotlar maxfiyligi. Shaxsiylashtirish uchun platformalar foydalanuvchilarning qidiruv tarixi, joylashuvi va onlayn faoliyatini yig'adi. Aksariyat odamlar qaysi ma'lumotlar saqlanayotgani yoki ularning qanday ishlatilayotganini bilmaydi. Kuchli himoya bo'lmasa, bu ma'lumotlar suiste'mol qilinishi mumkin.

Ikkinchi muammo — algoritmik tarafkashlik. SI odamlar yaratgan ma'lumotlardan o'rganadi. Agar ma'lumotlar ichida stereotiplar yoki adolatsizliklar bo'lsa, SI ham ularni takrorlaydi. Bu esa ayrim guruhlarga nisbatan nohaqlikni kuchaytirishi mumkin.

Yolg'on axborot tarqalishi ham katta xavfdir. Deepfake videolar, soxta rasmlar yoki SI tomonidan yozilgan yolg'on matnlar odamlarni chalg'itishi mumkin. Bu jarayon saylovlarga, jamoatchilik fikriga va ijtimoiy barqarorlikka salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Shu sababli shaffoflik va mas'uliyat juda muhimdir. Hukumatlar foydalanuvchi huquqlarini himoya qiladigan qonunlar yaratishi kerak. Texnologik kompaniyalar esa adolatli va xavfsiz algoritmlar ishlab chiqishi lozim.

Bundan tashqari, har bir foydalanuvchi axborotni tekshirishni, manbalarni tahlil qilishni va SI algoritmlarining ta'sirini tushunishni o'rganishi kerak.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, sun'iy intellekt ommaviy kommunikatsiya kelajagida kuchli o'ringa ega bo'lib bormoqda. U shaxsiylashtirish orqali foydalanuvchi tajribasini yaxshilaydi va media kompaniyalari uchun kontent yaratish jarayonini yengillashtiradi. Ammo shu bilan birga, maxfiylik, tarafkashlik va yolg'on axborot kabi axloqiy muammolarni ham keltirib chiqaradi. Xavfsiz va ishonchli kommunikatsiya tizimini yaratish uchun jamiyat SI dan mas'uliyatli foydalanishi, shaffoflikni ta'minlashi va raqamli savodxonlikni kuchaytirishi zarur. Agar texnologik rivojlanish axloqiy tamoyillar bilan uyg'unlashsa, SI global kommunikatsiya tizimini yanada adolatli va samarali qilishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Karimov, A. A. (2024). Raqamli davrda ommaviy kommunikatsiya va sun'iy intellekt. Toshkent: O'zbekiston nashriyoti.
2. To'rayev, S. M. (2023). Zamonaviy media makonda shaxsiylashtirilgan kontent va filtr pufaklari muammosi. Jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti ilmiy jurnali, 4(2), 15–22.

3. Aliyeva, N. B. (2025). Raqamli mediada deepfake texnologiyalari va yolg'on axborot (desinformatsiya)ga qarshi kurash. *Axborot texnologiyalari va xavfsizlik masalalari*, 12(1), 45–58.
4. Soliyev, J. R. (2024). Sun'iy intellekt tizimlarida axloqiy muammolar: Ma'lumotlar maxfiyligi va algoritmik tarafkashlik. *Intellektual tizimlar va ularning jamiyatdagi roli*, 3-jild, 89–101.
5. Usmonov, M. Q. (2023). Ijtimoiy tarmoqlar algoritmlari va mashinaviy o'rganish texnologiyalari. *Axborot asri nashriyoti*.
6. Hikmatov, F. T. (2025). Global kommunikatsiya tizimida shaffoflik, mas'uliyat va raqamli savodxonlikni kuchaytirish. Toshkent: Yangi asr avlodi.